

УДК 378.147-057.874

**ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
З УРАХУВАННЯМ МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ТА ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ****Наталія СОРОКОЛІТ***Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, Україна,
e-mail: sorokolit21@gmail.com*

Анотація. У статті висвітлено питання, пов'язані із впровадженням варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури у 5-х класах; проаналізовано матеріально-технічну базу навчальних закладів для вивчення певного варіативного модуля. Проаналізовано можливість впровадження варіативних модулів до забезпеченості навчального закладу та інтересів школярів. За допомогою анкетування опитано 436 школярів Львівщини. Установлено, що у 5-х класах шкіл Львівської області впроваджують волейбол, баскетбол, легку атлетику, футбол, гімнастику, настільний теніс. Однак стан матеріально-технічної бази шкіл та інтерес учнів дещо не відповідає відсотковому значенню впроваджених варіативних модулів. Виявлено, що інтерес учнів до впроваджених видів спорту є нижчим від інших варіативних модулів навчальної програми.

Ключові слова: навчальна програма, учні 5-х класів, варіативні модулі.

**ВНЕДРЕНИЕ ВАРИАТИВНЫХ МОДУЛЕЙ
УЧЕБНЫХ ПРОГРАММ
С УЧЕТОМ МАТЕРИАЛЬНОЙ БАЗЫ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ
И ИНТЕРЕСОВ УЧАЩИХСЯ 5-Х КЛАССОВ****Наталья СОРОКОЛИТ***Львовский государственный университет
физической культуры, г. Львов, Украина,
e-mail: sorokolit21@gmail.com*

Аннотация. В данной статье освещаются вопросы, связанные с внедрением вариативных модулей учебной программы по физической культуре в 5 классах. Осуществлен анализ материально-технической базы учебных заведений для изучения того или иного вариативного модуля. Проанализирована возможность внедрения вариативных модулей в соответствии с обеспеченностью учебного заведения и интересов школьников. С помощью анкетирования опрошено 436 учеников Львовской области. Установлено, что в 5-х классах школ внедряются волейбол, баскетбол, легкая атлетика, футбол, гимнастика, настольный теннис. Однако состояние материально-технической базы школ и интерес учащихся не соответствует процентному значению изучаемых видов спорта.

Ключевые слова: учебная программа, ученики 5-х классов, вариативные модули.

**THE IMPLEMENTATION
OF VARIANT MODULES
OF THE CURRICULUM IN VIEW
OF MATERIAL RESOURCES
OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
AND INTEREST OF 5 GRADES STUDENTS****Nataliya SOROKOLIT***Lviv State University of Physical Culture, Lviv,
Ukraine, e-mail: sorokolit21@gmail.com*

Abstract. In the article issues related to the implementation of optional modules of the physical culture curriculum in 5 classes is covered. The analysis of the material and technical base of educational institutions for the study of any variant of the module was presented. The possibility of introducing of optional modules according to the availability of the institution and the interests of students was highlighted. The questionnaire for 5th grade students was developed. There were interviewed 436 pupils of Lviv. It was established that in 5th grade schools in the Lviv region are introduced volleyball, basketball, athletics, football, gymnastics, table tennis. However, the state of material and technical base of schools and pupils' interest does not correspond to the percentage of implemented variant modules. It was revealed that interest of students to implemented sports is somewhat below the level of implementation.

Keywords: curriculum, 5th grade students, optional modules.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Навчальну програму «Фізична культура. 5–9 класи» розроблено відповідно до вимог Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. Згідно із програмою, планування навчального матеріалу з фізичної культури здійснюється відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу та кадрового забезпечення [4].

У дослідженнях Г. В. Безверхньої (2005), І. В. Лисак (2013), Т. Ю. Круцевич (2013) [1, 2] та ін. доведено, що ефективність навчально-виховного процесу з фізичного виховання значно вища, коли при плануванні уроку фізичної культури враховуються бажання школярів. Однак ми не знайшли системних досліджень щодо вивчення питання можливості впровадження варіативних модулів навчальної програми відповідно до матеріально-технічного забезпечення шкіл та інтересів учнів. Тому це питання стало актуальним для нашого дослідження.

Мета дослідження полягала у встановленні впровадження варіативних модулів навчальної програми згідно з матеріально-технічним забезпеченням школи та інтересами учнів.

Завдання дослідження:

1. Встановити стан упровадження варіативних модулів навчальної програми відповідно до матеріально-технічної бази шкіл.

2. Виявити стан упровадження варіативних модулів відповідно до інтересів школярів.

Організація дослідження: Дослідження проводилося на базі загальноосвітніх навчальних закладів Львівської області. В опитуванні взяли участь школярі із 38 навчальних закладів Львівщини, з них: 22 навчальних заклади розташовані в містах Львівської області та 16 шкіл – у сільській місцевості. На запитання анкети відповідало 436 дітей 5-х класів.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури й офіційних документів, соціологічні методи, математична обробка отриманих результатів дослідження.

Результати дослідження. Узагальнивши результати опитування учнів середніх класів, ми визначили стан упровадження варіативних модулів навчальної програми, можливість вибору видів спорту, інтерес і бажання школярів до вивчення тих чи інших варіативних модулів [3].

Так, у 5 класах найбільше впроваджують такі види спорту, як волейбол, баскетбол, легку атлетику, футбол, гімнастику, настільний теніс.

Про проведення уроків волейболу стверджують 93,1 % опитаних школярів. Про можливість упровадження цього виду спорту запевняють 89,2 % школярів та інтерес до вивчення волейболу під час уроків фізичної культури мають 61 %. Слід зазначити, що більше займатися волейболом хочуть учні, які навчаються в сільській місцевості (87,7 % хлопців та 60 % дівчат). Натомість у міських школах виявляють інтерес до волейболу 58,3 % хлопців та 53,4 % дівчат. Ми можемо зробити висновок, що для вивчення волейболу навчальні заклади мають необхідні умови, інвентар та обладнання і впровадження цього виду спорту є виправданим, хоча інтерес учнів значно нижчий від рівня впровадження.

Про вивчення баскетболу в 5 класах наголошують 90,8 % школярів, при цьому це 90,2 % учнів міських та 92,3 % школярів сільських шкіл. Про можливість вивчення баскетболу висловлюється така сама кількість респондентів. Дещо дивним, на наш погляд, є те, що 95,4 % учнів, які навчаються в сільських школах, переконані, що в їхніх школах є належні умови для вивчення баскетболу, тоді як лише 88,9 % п'ятикласників міських шкіл вбачають можливість вивчення цього виду спорту. Більший інтерес до вивчення баскетболу проявляють учні, що навчаються в сільських школах, – 69,2 % порівняно з 51,3 % учнів міських шкіл. Загалом хочуть вивчати баскетбол 56,7 % усіх опитаних школярів. Також ми встановили різницю між інтересами хлопців та дівчат 5 класів. Так, вивчати варіативний модуль «Баскетбол» під час уроків фізичної культури прагнуть 71,1 % опитаних хлопців та 44,8 % дівчат.

Легку атлетику під час уроків фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах вивчають 85,3 % учнів. Про те, що в навчальних закладах є належні умови для впровадження варіативного модуля «Легка атлетика», висловилися 75,9 % школярів. Водночас виявили бажання вивчати легку атлетику лише 46,6 % опитаних п'ятикласників. Слід зазначити, що бажання вивчати легку атлетику спостерігається в 42,2 % учнів, що навчаються в міських школах, та 56,9 % – у сільських школах.

Під час проведення уроків фізичної культури учні 5-х класів вивчають програмний матеріал з футболу. Про це стверджують 77,1 % школярів. Варто зазначити, що 100 % опитаних хлопців, що навчаються в п'ятому класі сільської місцевості, грають у футбол, тоді як дівчата – 92,3 %. У міських школах – 72 % хлопців та 66,7 % дівчат під час уроків фізичної культури люблять грати у футбол. Установлено, що учні міських шкіл більш вимогливі до матеріально-

технічного забезпечення для вивчення футболу. Шістдесят дев'ять відсотків опитаних дітей міських та 96,2 % сільських шкіл вважають, що в їхніх навчальних закладах є достатньо футбольних м'ячів та обладнання для вивчення цієї спортивної гри. Загалом, 76,8 % висловилися позитивно про забезпечення навчального закладу для вивчення футболу. Разом з тим інтерес до вивчення варіативного модуля «Футбол» виявили 80,2 % хлопців та 41 % дівчат-п'ятикласників. У містах хочуть грати під час уроку фізичної культури 75,8 % хлопців та 33,9 % дівчат, тоді як у сільських школах бажають вивчати футбол 89,2 % хлопців та 60 % дівчат. Отже, відсоткове значення впровадження варіативного модуля з футболу не значно відрізняється від відсоткового значення забезпечення навчальних закладів інвентарем та обладнанням, але не відповідає бажанню учнів.

Гімнастику вивчають 72,9 % школярів. При цьому відсоток упровадження гімнастики в навчальних закладах, що розміщені в сільській місцевості, значно вищий, ніж у міських школах (82,3 % і 69 % відповідно). Про належний стан матеріальної бази для вивчення гімнастики стверджують 53,7 % учнів. Однак, не зважаючи на те, що 50,3 % п'ятикласників, які навчаються в міських школах, вважають, що їхні навчальні заклади мають необхідний інвентар та обладнання для вивчення гімнастики, лише 20,5 % хлопців та кожна друга дівчина бажають виконувати гімнастичні вправи. Тоді як 73,8 % хлопців та 53,8 % дівчат, які навчаються в сільських школах, висловлюють інтерес до вивчення варіативного модуля «Гімнастика».

Досліджено, що в міських школах настільний теніс вивчають частіше, ніж у сільських школах, 44,8 % і 36,2 % відповідно. Загалом про вивчення настільного тенісу стверджують 42,2 % опитаних учнів 5 класів. Однак 51,1 % школярів вважають, що в їхніх навчальних закладах під час уроків фізичної культури можна вивчати настільний теніс (49,3 % у містах та 55,4 % у селах). Слід зазначити, що більша частина опитаних школярів 5 класів мають бажання вивчати цей вид спорту. Про це стверджують 55 % опитаних дітей. При цьому зацікавленість до вивчення настільного тенісу вища в учнів, які проживають у сільській місцевості, ніж у їхніх ровесників із міських шкіл (49,7 % та 67,7 % відповідно).

Ми встановили, що мають можливість займатися плаванням лише учні міських шкіл. Про впровадження цього варіативного модуля висловилися 35,3 % школярів. Однак 33,3 % учнів наголошують, що їхні школи мають басейни. А от прагнуть плавати під час уроків фізичної культури 65,8 % школярів. Про це наголошують 66,7 % учнів, що навчаються в міських школах, та 63,8 % п'ятикласників сільських шкіл. Слід зазначити, що учні проявляють найвищий інтерес до плавання, однак рівень забезпечення шкіл басейнами вкрай низький.

У загальноосвітніх навчальних закладах Львівщини впроваджується бадмінтон. Про це стверджують 15,6 % учнів (15,7 % у міських та 15,4 % у сільських школах), хоча 25,5 % школярів наголошують, що в їхніх навчальних закладах є належний інвентар для вивчення цього виду спорту. У міських школах цей відсоток значно вищий, ніж у сільських школах (28,8 % і 17,7 % відповідно). Також високий відсоток учнів, охочих вивчати бадмінтон, загалом це 50,5 %. Варто зазначити, що в міських школах бажання вивчати бадмінтон виявили 52,5 % опитаних дітей, при цьому (42,4 % хлопців і 60,3 % дівчат). У сільських школах цей показник дещо нижчий – 45,4 %. Більше виявили інтерес хлопці, ніж дівчата: 50,8 % та 40 % відповідно.

Під час уроків фізичної культури навчальний матеріал з гандболу вивчають 12,6 % усіх опитаних п'ятикласників. При цьому в сільській місцевості гандбол впроваджується більше, ніж у міських школах, це 20,8 % і 9,2 % відповідно. Однак 29,2 % школярів, які навчаються в сільських, і 13,4 % учнів міських шкіл вважають, що в їхніх школах можна вивчати навчальний матеріал з гандболу. Про бажання вивчати гандбол висловилися 29,4 % дітей. У сільській місцевості це 33,1 % дітей, а в міській – 27,8 %. При цьому хлопці виявляють більший інтерес до вивчення гандболу, ніж дівчата: 40,6 % та 20,1 % відповідно.

У другому семестрі навчального року учителі фізичної культури впроваджують варіативний модуль «Лижна підготовка». Ми встановили, що в міських школах це незначний відсоток – 5,2 %, тоді як у школах сільської місцевості цей показник значно вищий – 26,9 %. Однак лижного інвентарю в школах недостатньо. Про забезпеченість навчальних закладів лижними й палицями наголошують 6,9 % учнів міських та 19,2 % школярів, що навчаються у селах Львівщини.

Виявлено суттєву різницю в упровадженні туризму в загальноосвітніх навчальних закладах міст і сіл. Так, у сільській школах 32,3 % учнів вивчають туризм, а в міських школах про це стверджують 0,7 % дітей. Проте те, що туристичне спорядження шкіл застаріле та потребує оновлення, висловлюються 20,8 % учнів, що навчаються в селах, та 2,9 % – у містах. Варто зазначити, що до вивчення туризму однаково виявляють інтерес як хлопці, так і дівчата (37,1 % хлопців та 38,9 % дівчат).

Окрім названих видів спорту, у загальноосвітніх навчальних закладах вивчають аеробіку 6,2 % школярів; гирьовий спорт – 3,6 % учнів; професійно-прикладну фізичну підготовку – 1,6 %; аквааеробіку 1,3 % лише у міських школах.

Разом з тим вивчати аеробіку прагнуть 25,5 % опитаних учнів. У містах – 22,9 %; у селах – 31,5 %. Цікавим є той факт, що 12,2 % хлопців (7,6 % у містах та 21,5 % у селах) і 36,4 % дівчат (34,5 % у містах та 41,5 % у селах) виявляють бажання під час уроку фізичної культури вивчати аеробіку.

Гирьовий спорт хочуть вивчати 20 % усіх опитаних учнів 5 класів. При цьому в містах – 16,3 % учнів; у селах – 28 % дітей. Більший інтерес до вивчення гирьового спорту виявляють хлопці, ніж дівчата, це 31,5 % хлопців (25 % у містах та 44,6 % у селах) і 10,5 % дівчат (9,8 % у містах та 12,3 % у селах).

Аквааеробіку прагнуть вивчати 26,8 % п'ятикласників. Більший інтерес до вивчення цього варіативного модуля виявляють учні, які навчаються в міських школах, ніж їхні однолітки із сільських шкіл – 28,8 % (15,2 % хлопців та 39,1 % дівчат) і 22,3 % (21,5 % хлопців та 23,1 % дівчат) відповідно.

Таблиця 1

Упровадження варіативних модулів навчальної програми, матеріально-технічне забезпечення та інтерес учнів 5-х класів до вивчення видів спорту

Варіативний модуль навчальної програми	Відповіді респондентів					
	стан упровадження		матеріально-технічне забезпечення		інтерес до варіативного модуля	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Волейбол	406	93,1	389	89,2	266	61,0
Баскетбол	296	90,8	396	90,8	247	56,7
Легка атлетика	372	85,3	331	75,9	203	46,6
Футбол	336	77,1	335	76,8	256	58,7
Гімнастика	318	72,9	234	53,7	197	45,2
Настільний теніс	184	42,2	223	51,3	240	55,0
Плавання	108	24,8	105	24,1	287	65,8
Бадмінтон	68	15,6	111	25,5	220	50,5
Гандбол	55	12,6	79	18,1	128	29,4
Лижна підготовка	51	11,7	46	10,6	163	37,4
Туризм	44	10,1	36	8,3	166	38,1
Аеробіка	19	4,4	54	12,4	111	25,5
Гирьовий спорт	11	2,5	22	5,0	87	20,0
ППФП	7	1,6	11	2,5	45	10,3
Аквааеробіка	4	0,9	15	3,4	117	26,8
Городки	0	0,0	2	0,5	63	14,4

Професійно-прикладну фізичну підготовку прагнуть вивчати 10,3 % опитаних школярів. При цьому хлопці цей варіативний модуль хочуть вивчати більше, ніж дівчата, – 12,2 % та 8,8 % відповідно. Варто зазначити, що діти, які навчаються в сільських школах, виявляють до професійно-прикладної підготовки значно вищий інтерес, ніж їхні однолітки із міських шкіл. Це 12,3 % – у містах та 9,5 % – у селах області. Незважаючи на досить високий інтерес учнів до вивчення цього варіативного модуля навчальної програми, лише 2,5 % висловилися, що в їхніх навчальних закладах є можливості для впровадження його під час уроків фізичної культури. При цьому слід зазначити, що в міських школах цей показник становить 2,9 %, а в сільських школах – 1,5 %.

Не виявлено, що варіативний модуль «Городки» вивчають на уроках фізичної культури, хоча 0,5 % школярів вважають, що в їхніх навчальних закладах вивчення цього виду спорту є можливим. Варто зазначити, що інтерес до вивчення цього варіативного модуля високий серед учнів, що навчаються в сільських школах, – 46,2 % (50,8 % серед хлопців та 40 % серед дівчат). Серед учнів 5 класів міських шкіл – 10,8 % (8,3 % хлопців та 12,6 % дівчат) прагнуть вивчати модуль «Городки». Загалом по області це 14,4 % учнів 5 класів (табл. 1). На нашу думку, впроваджувати варіативний модуль «Городки» для учнів 5 класів недоречно, оскільки інвентар для вивчення цього виду спорту є заважким для дітей віком 10 років, а інтерес учнів до цього виду спорту пов'язаний із природною цікавістю дітей вивчати щось нове.

Висновки:

1. Серед варіативних модулів навчальної програми для учнів 5-х класів у Львівській області впроваджують волейбол (93,1%), баскетбол (90,8%), легку атлетику (85,3%), футбол (77,1%), гімнастику (72,9%), настільний теніс (42,2%).

2. Упровадження волейболу, баскетболу, футболу в школах Львівщини є виправданим, оскільки матеріальна база навчального закладу практично відповідає рівневі впровадження. Однак для вивчення гімнастики інвентар та обладнання є значно застарілим (рівень впровадження 72,9%, а можливості вивчати цей вид спорту є 53,7% шкіл) та не відповідає інтересам школярів (45,2%). Низький інтерес учнів і до легкої атлетики – 46,6% учнів хочуть виконувати легкоатлетичні вправи.

3. Упровадження видів спорту дещо відрізняється від інтересів учнів. Ми встановили, що учні 5 класу прагнуть на уроках фізичної культури вивчати плавання – 65%, волейбол – 61%, футбол – 58,7%, баскетбол – 56,7%, настільний теніс – 55%, бадмінтон – 50,5%.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наші дослідження будуть спрямовані на вивчення впровадження варіативних модулів навчальної програми до матеріально-технічної бази школи та інтересів учнів до того чи іншого виду спорту в 7-х класах.

Список літератури

1. Дятленко С. М. Презентація і обговорення навчальної програми з фізичної культури для 5–9 класів / С. М. Дятленко // Фізичне виховання в сучасній школі. – 2012. – № 2 – С. 8–9.
2. Круцевич Т. Ю. Концепція удосконалення програм з фізичної культури в загальноосвітній школі / Т. Ю. Круцевич // Фізичне виховання в сучасній школі. – 2012. – № 2. – С. 9–12.
3. Сороколів Н. С. Дослідження відповідності впровадження варіативних модулів навчальної програми у 6 класі з урахуванням матеріальної бази закладу та інтересів учнів / Н. С. Сороколів, О. І. Шиян // *Moderní wymoženosti vedy : materialy X Mezinar. vedecko-prakt. konf.* – Praha, 2014. – Р. 20–26.
4. Фізична культура в школі : навч. програми 1–4, 5–9 класів загальноосвіт. навч. закладів. – Київ : Літера ЛТД, 2013. – 352 с.

Стаття надійшла до редколегії 1.02.2016

Прийнята до друку 16.02.2016

Підписана до друку 26.02.2016